

Малолетничка делинквенција - опасна друштвена појава

доц. др Милица Боровчанин



Сукоб адолесцента са ауторитетом



Адолесценција

- Један од најбурнијих периода човековог живота
- Процес одвајања младе особе од родитеља и сазревање у зрелу и одговорну личност
- “бунтовништво”
- “сукоб”
- “побуна против ауторитета”



Да ли је у потпуности оправдан
негативни призив који се
најчешће повезује за
бунтовништом у адолесценцији?



Разлози сукоба у адолесценцији

- Неподударност жеља адолесцената и ставова њихових родитеља
- Размимоилажења:
 - изласци,
 - слободно време,
 - школске и кућне обавезе,
 - начин облачења, понашања и животног стила,
 - друштво у којем се адолесцент креће...



Забринутост реакцијама адолесцента

- Реакције адолесцената наглашено непримерене (бежање од куће, физички напад на родитеље или друге особе из околине, потпуно непоштовање захтева ауторитета...)
- Адолесцент не може због сукоба у које улази да одговори на реалне свакодневне захтеве или да испуни свакодневне обавезе
- Сукоби и уз њих повезане реакције се понављају често и континуирано, или се сукоби завршавају интензивнијим агресивним иступима



Бежање од куће



Бежање од куће

- Свако бекство не мора бити девијантно
- Мора се размотрити у контексту: личности, узрока бекства и мотивације за бекство
- Може бити због тежње младих да се осамостале, промене средину, добију независност
- Ова група најчешће потиче из неупадљивих породица и нема девијантни карактер



Хедонистички разлози за бежање од куће

- Постоје они који беже их хедонистичких разлога — жеља за:
 - неограниченом слободом,
 - авантуром,
 - несметаним уживањем,
 - избегавањем обавеза...



Избегавање казне као разлог за бежање од куће

- Постоје они који беже из родитељске куће како би:
 - избегли казну,
 - ослободили се тираније родитеља,
 - казнили родитеље због њихових поступака.



Прикључивање преступничкој групи при бекству од куће

- Мотивисано је тражењем задовољства, емоционалним потребама које нису задовољене у породици
- Адолесцент због слабих одбрана ега није у потпуности критичан и нема увид у квалитет групе којој се прикључио
- Најважније је припадање групи задовољавање емотивних потреба, моралне норме групе му нису важне



Бекство – у функцији одбране или девијантност?

- Уколико је бекство у функцији одбране проблем се може превазићи уз помоћ стручњака
- Уколико се не реагује на време и на адекватан начин, сасвим је сигурно да ће бекство попримити делинквентан карактер



Промискуитетно понашање



Промискуитетно понашање девојчица

- У адолесценцији су код девојчица могуће честе промене партнера
- Млада особа може на овај начин задовољавати прегениталне, а не зреле потребе
- Начин тражења примарног објекта љубави, надокнада за ускраћивање љубави од родитеља у раном детињству



Осећања адолесцента након промискуитетног понашања

- После оваквих искустава се адолесцент осећа празно, опустошено и са продубљеном емотивном потребом
- Налази другог, трећег партнера...
- Код ових адолесцената нема осећаја кривице



Сексуални поремећаји и поремећаји полног идентитета

1. Поремећаји сексуалне жеље
2. Поремећај полног узбуђивања
3. Поремећај оргазма
4. Поремећаји са појавом бола при полном односу
5. Сексуалне сметње због општег здравственог стања
6. Сексуалне сметње узроковане психоактивним супстанцама
7. Неодређене сексуалне сметње



Малолетничка делинквенција



Малолетничка делинквенција

- Делинквенција (ital. *delinque* – погрешити, чинити казнена дела)
- Појам делинквенције обухвата теже облике асоцијалног, антисоцијалног, социопатолошког и криминалног понашања (с изузетком убиства):
 - крађа,
 - пљачка,
 - намерно изазивање штете и пожара,
 - преступништво,
 - девијантно понашање,
 - хулиганство,
 - разбојништво,
 - вожња аутомобила и мотора итд.



Криминалитет

- Криминалитет (lat. *krimen* – казнена активност, злочинство)
- Појам криминалитет се обично користи када је реч о одраслима, а делинквенција када је реч о малолетним починиоцима казnenих дела
- Антидруштвени облик понашања, опасна и сложена социјалнопатолошка појава, врло деликатан, не само криминолошки, правни, економски и социолошки, него и озбиљан породични, васпитни, медицински и тежак општедруштвени проблем



Усмереност делинквентних активности

- Против:
 - имовине и власништва,
 - против тела, личности и личне слободе,
 - друштвених обичаја.
- Могу бити:
 - казнена дела,
 - деликти,
 - злочини.
- Сви, осим скитње и лажи, подлежу казненој одговорности

Кроки делинквента

- Дефицит моралне свести
- Пренаглашено насилничко понашање
- Дрскост
- Силеџијство
- Хулиганство
- Асоцијалност
- Преступништво
- Деструктивност
- Патолошки мотиви



Повратници и вишеструки повратници

- Појединци повремено чине казнена дела, па се називају рецидивантима (повратницима)
- Неки понављају казнена дела врло често, па се за њих каже да су вишеструки повратници



ТИПОВИ ДЕЛИНКВЕНТНОГ ПОНАШАЊА (Hewitt & Jenkins)

1. **Агресивно асоцијално понашање**
(окрутност, стварање нереда,
изазивање)
2. **Социјално делинквентно
понашање** (крађе у групама,
изостанци и/или бежање из куће,
скитња)
3. **Инхибирано понашање**
(стидљивост, апатија, иритабилност)

Делинквентне активности

- Могу бити изведене индивидуално (појединачно), у паровима или у мањим групама
- Делинквентне групе су врло опасне, јер делују попут епидемије
- Осим чињења казnenих дела неретко у своје редове увлаче и друге младе особе



Хулиганство

- КОНЦЕПТ

- Термин који описује понашање које крши правила, друштвене норме, бонтон, закон, те опште деструктивно понашање
- Термин потиче од ирског презимена Хулиган (Houlihan), а појавио се у Великој Британији крајем XIX века
- Описује девијантно понашање и начин живљења уличних банди и појединаца који су их сачињавали

Хулиганство

- савремена схватања

- Данас је термин хулиганство општеприхваћен и описује понашање појединаца или групе људи, који се деструктивним понашањем не уклапају у друштвене норме и законе, вандализују своју околину
- Оваква врста понашања се обично приписује навијачким групама из различитих спортова, најчешће екипних, као што су: фудбал, рагби, кошарка, рукомет...



Вршњачко насиље у школама



Психопатологија силеџијства

- Никада не започињу свађу
- Они су ти који се “само бране”
- Некада чак и не “бране” себе, већ некога из своје околине
- Провоцирају, малтретирају и чекају реакцију са друге стране
- Када се реакција напокон догоди, “праведнички” бране, док заправо “кукавички” нападају



Тиха култура насиља међу пријатељицама



Тиха култура насиља међу пријатељицама

- Девојке се боре говором тела и префињеним односима, уместо шакама и ножевима
- Нема геста који делује разорније од леђа која вам се окрећу



“Женски bullying”

- “Bullying”- злостављање, тиранија или малтретирање
- Обављено је опсежно истраживање о скривеној, јавно непризнатој, култури агресије међу девојкама
- Бурно хетеросексуално сазревање, компетитивна средина лепих и паметних девојака је обесхрабрујућа



Истраживање Симонсове (1992)

- 300 девојака
- старости између 9 и 15 година
- различите америчке школе
- водила рачуна о класној и расној разлици
- популарне (идеалне) и непопуларне (антидевојке)
- културни консензус о ћутању, прећутна политика незамерања



Помоћ себи и свом адолесценту



- Адолесцент жели да се према њему односимо са поштовањем и равноправно
- Стало му је до родитељског мишљења, узајамне привржености и породичне блискости



- Слушати и покушати да разумете потребе и жеље адолесцента и нагласити шта је могуће уважити, а шта не
- Родитељ треба да изрекне своје жеље и потребе и преговара о различитим опцијама
- Потребно је да адолесцент разуме разлоге и аргументе родитеља и учествује у заједничком планирању
- Уважавање и осећај равноправности који су му у том животном добу, а и касније, потребни за адекватан развој самосвести и здравих односа са другим људима



- Са родитељске стране показати аутентичну топлину и заинтересованост за свакодневни живот и проблеме адолесцената
- Склоност придавању већег значаја његовом правилном избору одлука и поступака, чиме врло позитивно утичемо на развој његовог самопоуздања и самосталности



- Сукоби у односу са адолесцентом су важни за развој његовог личног идентитета
- Покушати да се они искористе као прилика за разговор, позитивну комуникацију и даље продубљивање и развијање односа



- Направити избор:
 - Свађа, али спознаја о размишљањима адолесцента?
 - Адолесцент ради по налогу родитеља, али родитељ није упознат с оним о чему адолесцент мисли?



- Сваки сукоб је могућност за блискост
- Адолесцент се учи:
 - преговарању,
 - заузимању за себе,
 - увиђању последица сопственог понашања
 - одговорности...

